Qabul qilindi: 23-noyabr 2026-yil • Ma’qullandi: 25-noyabr 2026-yil • Nashr qilindi: 27-noyabr 2026-yil

KORXONANING RESURSLAR NAZARIYASI

Otamurodova Dildora Abdukarimovna

Termiz davlat muhandislik va agrotexnologiyalar universiteti, Iqtisodiyot va biznesni boshqarish kafedrasi katta o’qituvchi

Ashurov Dilshodbek Parda o‘g‘li

Termiz davlat muhandislik va agrotexnologiyalar universiteti, 4 – bosqich talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada korxonaning resurslar nazariyasi, uning iqtisodiy mohiyati, mazmuni va korxona faoliyatidagi ahamiyati keng yoritilgan. Korxona resurslari har qanday ishlab chiqarish va xizmat ko‘rsatish faoliyatining asosiy negizi hisoblanadi. Korxonaning bozordagi mavqei, raqobatbardoshligi, iqtisodiy barqarorligi hamda rivojlanish istiqbollari ko‘p jihatdan mavjud resurslardan qay darajada samarali foydalanishiga bog‘liq. Shu sababli resurslar nazariyasi zamonaviy iqtisodiyot va korxonalarni boshqarish tizimida muhim ilmiy-amaliy yo‘nalishlardan biri hisoblanadi. Maqolada korxona resurslarining asosiy turlari, jumladan, moddiy, moliyaviy, mehnat, axborot, texnologik va nomoddiy resurslarning o‘ziga xos xususiyatlari tahlil qilinadi. Shuningdek, korxonaning resurs salohiyatini shakllantirish, mavjud imkoniyatlardan oqilona foydalanish, resurslarni boshqarish va ularning

Kalit so‘zlar: korxona, axborot resurslari, nomoddiy aktivlar, resurs salohiyati, ishlab chiqarish, iqtisodiy samaradorlik, boshqaruv tizimi, raqobatbardoshlik, innovatsiya, strategik boshqaruv, texnologik rivojlanish, inson kapitali, ishlab chiqarish samaradorligi, resurslardan oqilona foydalanish, korxonaning barqaror rivojlanishi.

Korxonaning resurslar nazariyasi zamonaviy iqtisodiyotda korxona faoliyatini tushuntirib beruvchi muhim nazariyalardan biri hisoblanadi. Ushbu nazariyaning asosiy mazmuni korxonaning muvaffaqiyati va raqobatdagi ustunligi uning ixtiyoridagi resurslar, ushbu resurslardan foydalanish imkoniyatlari hamda ularni boshqarish qobiliyatiga bog‘liqligini ifodalaydi.

Har qanday korxona o‘z faoliyatini amalga oshirish uchun ma’lum miqdordagi resurslarga ehtiyoj sezadi. Masalan, ishlab chiqarish korxonasi mahsulot tayyorlash uchun xomashyo, uskunalar, elektr energiyasi, ishchi kuchi, moliyaviy mablag‘lar va texnologiyalardan foydalanadi. Ushbu resurslarning birortasi yetishmasa yoki noto‘g‘ri boshqarilsa, ishlab chiqarish jarayonida muammolar yuzaga kelishi mumkin.

Resurslar nazariyasiga ko‘ra, korxonaning ichki imkoniyatlari uning uzoq muddatli rivojlanishida hal qiluvchi ahamiyatga ega. Bir xil tashqi sharoitda faoliyat yuritayotgan ikki korxonaning natijalari turlicha bo‘lishi mumkin. Buning sababi ularning resurslari, xodimlar malakasi, texnologik imkoniyatlari, boshqaruv usullari va tajribasi bilan izohlanadi.

Bozor iqtisodiyoti sharoitida har qanday korxonaning muvaffaqiyatli faoliyat yuritishi, avvalo, uning resurs salohiyati va mavjud imkoniyatlardan samarali foydalanish darajasiga bog‘liq. Korxona resurslari ishlab chiqarish jarayonini tashkil etish, mahsulot ishlab chiqarish, xizmatlar ko‘rsatish, iste’molchilar talabini qondirish hamda iqtisodiy natijalarga erishish uchun zarur bo‘lgan barcha vosita va imkoniyatlar majmuasini tashkil etadi. Shu nuqtayi nazardan, korxonaning resurslar nazariyasi iqtisodiy faoliyatni o‘rganish, tahlil qilish va strategik boshqarishda muhim nazariy asos hisoblanadi.

Korxona resurslari nazariyasining mazmuni mavjud resurslarni aniqlash, ularning iqtisodiy qiymatini baholash, o‘zaro muvofiqlashtirish va ulardan samarali foydalanish mexanizmlarini ishlab chiqishdan iborat. Ushbu nazariyaga ko‘ra, korxonaning raqobatbardoshligi faqat uning moliyaviy imkoniyatlari yoki ishlab chiqarish hajmi bilan belgilanmaydi. Balki resurslarning sifati, noyobligi, ulardan foydalanish samaradorligi va korxona strategiyasiga mosligi ham muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, zamonaviy iqtisodiyotda korxonalarning uzoq muddatli ustunlikka erishishida mavjud resurslarni to‘g‘ri boshqarish asosiy omillardan biri hisoblanadi.

Korxona resurslarini iqtisodiy mazmuniga ko‘ra bir necha asosiy guruhlarga ajratish mumkin. Birinchidan, moddiy resurslar korxonaning ishlab chiqarish faoliyatini amalga oshirish uchun zarur bo‘lgan xomashyo, materiallar, yoqilg‘i, uskunalar, bino va inshootlarni o‘z ichiga oladi. Ushbu resurslardan oqilona foydalanish ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytirish, mahsulot tannarxini pasaytirish va mehnat unumdorligini oshirish

imkonini beradi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, korxonaning resurslar nazariyasi zamonaviy iqtisodiyot sharoitida korxona faoliyatini samarali tashkil etish, uning iqtisodiy salohiyatini oshirish va bozordagi raqobatbardoshligini mustahkamlashda muhim nazariy hamda amaliy ahamiyatga ega. Har qanday korxonaning rivojlanishi, ishlab chiqarish hajmining ortishi, mahsulot sifatining yaxshilanishi va moliyaviy barqarorligining ta’minlanishi, avvalo, uning mavjud resurslaridan qay darajada oqilona foydalanishiga bog‘liq.Korxona resurslari moddiy, moliyaviy, mehnat, axborot, texnologik va nomoddiy resurslardan tashkil topadi. Ushbu resurslarning har biri korxona faoliyatida o‘ziga xos vazifani bajaradi. Ularning o‘zaro uyg‘unligi ishlab chiqarish jarayonining uzluksizligini ta’minlaydi. Ayniqsa, inson resurslari, xodimlarning kasbiy bilimlari, tajribasi va malakasi korxonaning rivojlanishida alohida o‘rin tutadi.

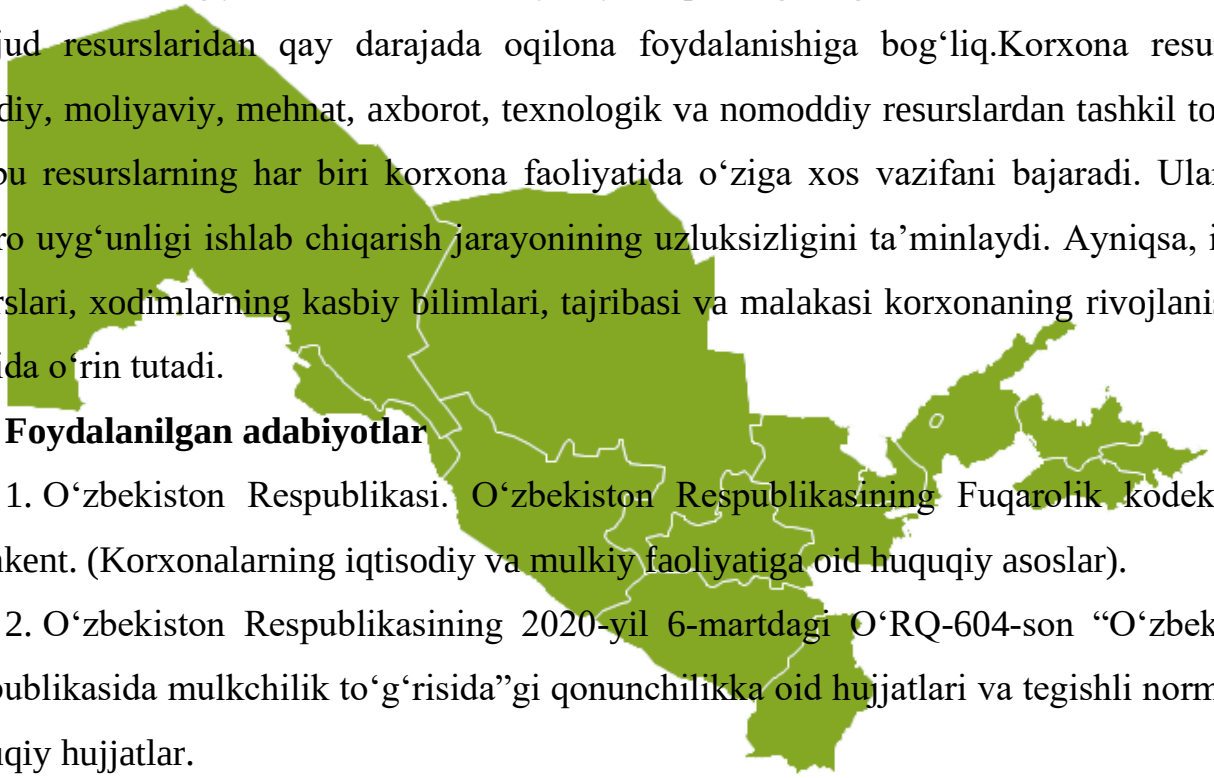

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi. O‘zbekiston Respublikasining Fuqarolik kodeksi. – Toshkent. (Korxonalarning iqtisodiy va mulkiy faoliyatiga oid huquqiy asoslar).

2. O‘zbekiston Respublikasining 2020-yil 6-martdagi O‘RQ-604-son “O‘zbekiston Respublikasida mulkchilik to‘g‘risida”gi qonunchilikka oid hujjatlari va tegishli normativ-huquqiy hujjatlar.

3. O‘zbekiston Respublikasi. “Raqobat to‘g‘risida”gi Qonun. O‘RQ-850-son, 2023-yil 3-iyul.

4. G‘ulomov S.S. Menejment asoslari. – Toshkent: Sharq.

5. Abdullayev Yo., Karimov F. Iqtisodiyot nazariyasi. – Toshkent.

6. Shodmonov Sh.Sh., G‘afurov U.V. Iqtisodiyot nazariyasi. – Toshkent: Iqtisod-Moliya.